EENE EPISODE UIT DEN INDIANEN-OORLOG IN SURINAME IN DEN ZEEUWSCHEN TIJD.

Extract uyt de dagelyckse Annotatien tot Suriname voorgevallen. ¹⁾

Medegedeeld door F. E. Baron Mulert.

Den 11 July (1679) sijn hier van de Berbiches gearriveert acht canoen met Indianen sterck 250 meest Arowaquen met haer overste Waray, geaccompagneert met ontrent 20 Cristenen onder het commando van Jan Hendricx Warin, en is oock mede gecomen Jan Martins Schot, voornaem planter ende Raed van de Colonie Berbiches, van wie de Gouvern^r [Joannes Heinsius] verstaen heeft dat dit secours, bij den Commandeur van Berbiches [Caudri] ons toe gesonden, in Coppename was geweest ende aldaer gemoet hadde 't Fregatjen d'Anna Maria, 't welck op een sterck huys, bij d' Indiaenen aldaer gemaect, veel hadde geschoten en dat sy oock gemeent hadden te landen, maer was achtergebleven; wat de reden daervan waeren, wierd bij de hoofden niet eenderley verhaelt; verstonden dat Gideon de Bourse Secretaris en Raed van de Colonie [Berbice] mede gecomen was met de barck, van hier na de Berbiches gesonden ende vertrouden deselve binnen een dach à twee hier soude wesen.

Soodra is dit volck niet aengecomen, ofte hebben geroepen om kost, seggende al eenige dagen daervan gebreck gehad te hebben; so is daer op order gestelt en sijn de Blancken in een herberg gelogieert en getracteert, soodat se meest droncken sijn geraekt en heeft men haer naulijcx 'sanderen daechs savonts in haer vaartuygh connen krijgen; nadat van broot, brandewijn en andere nootsakelykheden versien waren, heeft den Gouverneur aan den hr. Van Ruyven gesz., ten eynde dat d'Indianen onse vrienden benefens eenige blancken op een tocht mochten worden gesonden, om te sien of eenigh voordeel op haer conde werden gedaen.

Den 12^{en} dito tegen den avond is het secours van de Berbiches gecomen, met eenige vrijwillige van ons volck, na Para

¹⁾ Rijksarchief in Zeeland. Het is blijkbaar de bijlage van een brief.

vertrocken om te sien wat afbreuck dat aen onse vijanden kan gedaen werden.

In de voornacht is de barcke gearriveert, daer d'Hr. Gidéon de Bourse sec^r en raad van de Berbiches mede gecomen is, sijnde een persoon, die de Gouvern^r [Joannes Heinsius] lange jaren tot Londen gekent heeft, soodat sich verseck^t hout, dat alles, wat in hem ligt, sal contribueren tot assistentie van dese colonie.

Den 13^{en} dito is Capt. Walinck Janse met het jachtje d' Anna Maria mede van Coppename gecomen en heeft Pierre de Chuyes [Commandeur over de Militie] gerapporteert, dat daer gecomen sijnde vooreerst getracht hadde d'Indianen aen Boort te krijgen, onder voorgeven dat se Engelse waeren, latende geen vlaggen wayen; dat deselve achterdocht gaf, soodat gene aen boort gecomen sijn en alsoo geen Engelse vlagge was te becomen geweest, heeft sich daer niet van connen bedienen: heeft dan, na eenige dagen wachters, geresolveert de sterckte van d'Indi-aenen te beschieten, maer bevonden groot defect int cruyt te wesen; oock waren maer versien geweest met weynich cougels tot het canon, hoewel alle de twee en drie ponders mede hadden, die in het magazijn waren; secht verder dat acht canoen met Arowacken, van de Berbiches tot onse hulpe gecomen, aldaer in de riviere van Coppenamme quamen, doen se daer dagen hadden geweest en dat gaerne gesien hadde, dat se gesamentlijck soudon hebben gelant, maer dat d'Arowacken daer toe niet conden gebracht worden, onder voorgeven dat de Caribisen te sterk beschants waren en de wegen met doornen beset hadden, hoewel oordeelde daertoe cans genouch was; dat derhalve beducht over de rechte Intentie van d'Arowacken, te meer alsoo Warray, sijnde den Oppersten onder haer, aen lant gegaen was en met Priary, synde den principaelsten van de Caribissen van dat quartier, hadde gesproocken en sich als vriend van desselve getoont; oock hadden gesecht van wederom na de Berbiches te willen gaen, soodat groote moeyte gehadt hadde om haer te persuaderen na Suriname te comen, hebbende haer van Broot moeten versien, sonder 't welcke niet begeerde te gaen.

Heeft de Gouverneur een chaloupe met 12 man onder commando van den sergiant Robbert Cherisey na Para gesonden soowel tot assistentie van d'Arowacken, aldaer sijnde, indien sulcx vereyst wort, als om te sien of se iets mochten nodich hebben.

Den 15^{en} dito 's namiddachs zijn d'Indianen, van de Berbiches gecomen, uyt Para weder gekeert, rapporteerende diverse van ons volck, dat se in Para gelant en na eenigen tijt marcherens gecomen waren aen een waterachtige plaets, daer se op het diepste tot onder d'oxels mosten int water gaen, om te comen na een voornaem dorp van d'Indianen achter Pipebo gelegen; de voortrop bestaende meest uyt volck van Suriname en hadde niet verde vandaer ontmoet een canootje met vier Indiaenen als wanneer de voornaemste gidse teruggeginck, zeggende aen d'Arowacken: hier syn nu de Caribissen ende daer is occasie om met haer te vechten, doch heeft weynich genegentheyt onder haer gevonden, seggende dat se int water niet conden vechten en dat de Caribissen sterck van volck waeren, die men bij nacht most verrassen; soo is wedergekeert bij de voortrop en bevonden dat ons volck een Indiaen in de canoe geschoten hadde, die neerseech, soo sprongen d'andere drie buyten boort en haelden hem met het haer daaruyt; waerop mede geschoten wierd en soo gemeent wort, syn se gequetst geworden alsoo een gekerm onder haer hoorden, soo wanneer ze aen 't lant waren gecomen; verders hebben een groot geschreeuw gehoord onder d'Indianen van het dorp en zijn soo weder teruggekeert; alsoo d'Arowacquen t'eenemael onwillich waren om voort te trecken, soo hebben se hier en daer wat kost uyt de gront gehaelt en hier gecomen sijnde, weder geklaecht van gebreck aen kost; soo heeft den Gouverneur een brandewijnstuck met hart broot toegesonden en oock brandewijn doen geven en aan de blancken gesonden 20 roggebrooden van 4 ^w stuck beneffens vier stoop Canariwijn; verders hebben d'h^{ren} van de stadt een beest laten slachten en aengenomen de blancken met wijn en d'Indiaenen met brandewijn te tracteren etc.

Den 16^{en} dito is den vaendrich Sillevers met de snaeu uyt de Corentine gearriveert, medebrenghende de broeder van Annassabo met noch twee Indianen, rapporterende verders dat Annassabo haar wel hadde getracteert ende alle vrientschap betoont, seggende, dat hij met ons in vrede wilde blijven ende binnen drie weecken hier soude wesen met vier piraguen met Indiaenen om ons 't assisteren; de reden waerom niet eerder gecomen was, seyde te wesen, omdat verstaan hadde dat de Gouverneur van Suriname al de Caribbisen liet doodslaen; dat hij om daarvan onderricht te wesen een bootjen met drie man hadde uytge-

sonden, die niet waren wedergekeert, soodat staet maecte deselve dootgeslagen ofte verongeluct te wesen.

Dese drie Indianen van Annassabo mede gecomen beneffens de twe Indianen van het volck van Capt. Irikay, die met de snaeu mede gegaen sijn, sijn gelogeert geworden bij James Turner synde een particulier vriend van dit volck.

Den 17^{en} dito is James Turner met Pierre de Chuyes bij den Gouverneur gecomen, seggende dat de vijff Indianen Caribissen niet wist te bewaren tegens d'overlast van de Arowacken dat ze dreychden in syn huys te breecken ende haer dood te slaen niet tegenstaende datter een schildwacht voorstont; soo heeft de Gouverneur deselve int Casteel doen logeren ende verseecken.

Is Gerrit Wobma, luytenant van de Bovenlantse Divisie bij de Gouverneur gekomen, rapporterende dat op gisteren ons volck van boven was uytgetrocken met 22 blancken, 22 negers en 40 Indiaenen wel versien van geweer om te sien of eenig voordeel op onse vijanden souden connen verkrijgen, staet maekkende, dat d'Arowacken noch in Para waren.

Den 18^{en} dito 's morgens sijn de Arowacken na vele persuatien gepermoveert geworden na boven te trecken, in hope, dat se van daer een tocht op de vijand souden doen; verstonden, dat d'Arowacken seer t'onvreden waren, dat se de drie Caribbisen van de Courentine gecomen, niet mochten doot slaen, seggende, dat het schelmen waren, die de Blancken quamen bedriegen.

Den 20^{en} dito heeft den gouvern^r brieven ontfangen, de h^r van Ruyven adviseerende, dat ons volck, aan de Santpunt uytgeveest synde, weder gekeert waren, sonder den vyant vernomen te hebben.

Den 28^{en} dito is de h^r Van Ruyven van Torarica gekomen, doende rapport, dat hij beneffens Samuel Nassy wel vijf dagen besich was geweest met d'Arowacken en d'Indianen bij ons sijnde, om te sien of te samen een tocht op onse vijanden mochten doen, doch hebben haer daertoe niet connen brengen, sijnde bij haer een groote onwillicheyte soowel onder d'Arowacken als de Blancken bij haer sijnde, d'een leggende de schult op d'andere, soodat van haer niets hadden te verwachten, 't welck tot groot nadeel van de Colonie stond te strecken dewijl onse vijanden te stouter souden worden, ingevalle d'Arowacken sonder iets uyt te rechten quamen te vertrecken.

Den 29en dito 's avonts zijn d'Arowacken van boven weder gekeert sonder iets ondernomen te hebben.

Den 30en dito 's morgens is Jan Hendricks Warin, Command' over het volck van de Berbiches, bij den Gouverneur gecomen, seggende dat d'Arowacken noch van dezen namiddach wilden vertrecken en soudén sien ofte in Surammeka¹⁾ en Coppename de Caribissen condén aendoen ende afbreuck toe te brengen.

Gevraagt sijnde hoe dat het quam, dat geen tocht van boven na Surammeka hebben willen doen, seggen, dat se door te veel water bij desen natten tijt soudén moeten passeren en dat de Caribisen sterck waren ende overal gewaerschouwt en dat Irikaye selfs soude gesecht hebben, dat het niet raedsaem was alsoo se door veel water mostén passeren, dat soo se mostén retireren veel dooden ende gequetsten soudén becomen, dat verders geremarqueert hadden, dat de Indiaenen die ze aen Coppename gesien hadden onder d'Indiaenen waren, die sich onse vrienden toonden te wesen, soodat het seecker is, dat se malcanderen van alles verwittigen. Dit sijn de reden, die bij de hoofden van het volck, die door den Command' van de Berbiches tot onse assistentie gesonden sijn, geallegeert worden, daer ter contrarie aen onse cant een seer groote onwillicheyt by haer is gespeurt, bijzonderlijck bij de Blancken, die voorgaven onder geen commando te staen, en niet schenen gecomen te sijn, als om haer wil te doen tracteren en soo se gelegenheyt sien hier en daer wat te rooven, gelijk in Para gebleecken is, dat coper ende stael uyt een molen hebben uytgebroocken en medegenomen. Verders lieten se blijcken, dat het haer onaengenaem was d'Indianen van de Courentine ofte een gedeelte van dat volck als Annassabo met de syne, die onse vrinden syn, daervoor t' erkennen gelijk of t' selve tegens haer particulier interest strecte; oock heeft men van haer niets connen verkrijgen.

Den 31en dito is de h' Snelleman met Irikaye zijnde de voornaemste Indiaense Capt., die aen onse syde is gebleven, bij den Gouvern' gecomen, seggende expres afgecomen te sijn, dencken- de d'Arowacken hier noch te vinden, om haer beschaemt te maecken over hare leugens; dat hij haer gesecht hadde te sullen brengen bij de Caribisen door een droogen wech ende goede cans was om haer afbreuck te connen doen en dat hij selfs met sijn volck soude medegaen. (*Niet verder voortgezet.*)

¹⁾ Saramacca.